Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

6 päivänä syyskuuta 2013 *

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka — Iraniin kohdistetut rajoittavat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on estää ydinaseiden levittäminen — Varojen jäädyttäminen — Perusteluvelvollisuus — Puolustautumisoikeudet — Oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan — Ilmeinen arviointivirhe — Omaisuudensuoja — Oikeasuhteisuus

Asiassa T-434/11,

Europäisch-Iranische Handelsbank AG, kotipaikka Hampuri (Saksa), edustajinaan aluksi solicitor S. Ashley, solicitor S. Gadhia, avocat H. Hohmann, D. Wyatt, QC, ja barrister R. Blakeley, sittemmin Ashley, Hohmann, Wyatt, Blakeley, solicitor S. Jeffrey ja solicitor A. Irvine,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään F. Naert ja R. Liudvinaviciute-Cordeiro,

vastaajana,

jota tukevat

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi E. Paasivirta ja S. Boelaert, sittemmin Paasivirta ja M. Konstantinidis,

ja

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehinään S. Behzadi-Spencer, A. Robinson ja C. Murrell, avustajinaan J. Swift, QC ja barrister R. Palmer,

väliintulijoina,

jossa vaaditaan kumoamaan Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 23.5.2011 annettu neuvoston päätös 2011/299/YUTP (EUVL L 136, s. 65), Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 961/2010 täytäntöönpanosta 23.5.2011 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 503/2011 (EUVL L 136, s. 26), Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 1.12.2011 annettu neuvoston päätös 2011/783/YUTP (EUVL L 319, s. 71), Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 961/2010 täytäntöönpanosta 1.12.2011 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1245/2011

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

(EUVL L 319, s. 11) ja Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 267/2012 (EUVL L 88, s. 1) siltä osin kuin nämä toimet koskevat kantajaa,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Pelikánová sekä tuomarit K. Jürimäe (esittelevä tuomari) ja M. van der Woude,

kirjaaja: hallintovirkamies N. Rosner,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.2.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion[1]

Asian tausta

– –

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset

18 Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 3.8.2011 jättämällään kannekirjelmällä nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

19 Kantaja esitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon samana päivänä jättämällään erillisellä asiakirjalla pyynnön, että asia ratkaistaisiin unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 76 a artiklassa tarkoitetussa nopeutetussa menettelyssä. Unionin yleisen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtaja hylkäsi tämän pyynnön 12.9.2011 tekemällään päätöksellä.

20 Euroopan komissio pyysi 27.10.2011 ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta 14.11.2011 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon jättämällään asiakirjalla saada osallistua väliintulijana oikeudenkäyntiin tukeakseen neuvoston vaatimuksia. Unionin yleisen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtaja hyväksyi pyynnöt 23.1.2012 tekemällään päätöksellä.

21 Kantaja pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 19.1.2012 jättämällään asiakirjalla saada mukauttaa vaatimuksiaan 1.12.2011 annettujen toimien perusteella. Unionin yleisen tuomioistuimen neljäs jaosto hyväksyi 12.3.2012 tekemällään päätöksellä sen, että asiassa voitiin jättää kirjelmä, jolla muutettiin kanteessa esitettyjä vaatimuksia ja kanneperusteita, ja vahvisti tätä tarkoitusta varten kantajalle määräajan, joka päättyi 23.4.2012.

22 Kantaja mukautti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 23.4.2012 jättämällään asiakirjalla vaatimuksiaan ja kanneperusteitaan 1.12.2011 annettujen toimien perusteella (jäljempänä ensimmäinen vaatimusten mukauttaminen).

23 Kantaja mukautti uudelleen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 27.4.2012 jättämällään asiakirjalla vaatimuksiaan ja kanneperusteitaan asetuksen N:o 267/2012 antamisen perusteella (jäljempänä toinen vaatimusten mukauttaminen).

1 — Tästä tuomiosta on otettu tähän vain kohdat, joiden julkaisemista unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisena.

24 Neuvosto jätti 20.6.2012 ja Yhdistynyt kuningaskunta 25.6.2012 huomautuksensa ensimmäisestä ja toisesta vaatimusten mukauttamisesta.

25 Unionin yleinen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen menettelyn ja esittää työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena osapuolille kirjallisia kysymyksiä, joihin nämä vastasivat asetetuissa määräajoissa.

26 Osapuolten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 20.2.2013 pidetyssä istunnossa.

27 Kantaja vaatii kanteessa ja ensimmäisessä ja toisessa vaatimusten mukauttamisessa unionin yleistä tuomioistuinta

— kumoamaan välittömin vaikutuksin kanteen kohteena olevat toimet kantajaa koskevilta osin

— toteamaan, että päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 2 kohtaa ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa kantajaan

— velvoittamaan neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28 Neuvosto, jota komissio tukee, vaatii unionin yleistä tuomioistuinta

— ensisijaisesti hylkäämään kanteen perusteettomana

— toissijaisesti toteamaan, mikäli toimet kumotaan, että päätösten 2011/299 ja 2011/783 vaikutukset pysytetään voimassa täytäntöönpanoasetuksen N:o 503/2011, täytäntöönpanoasetuksen N:o 1245/2011 ja asetuksen N:o 267/2012 kumoamisen voimaantuloon saakka, ja olemaan kumoamatta näitä asetuksia välittömin vaikutuksin

— velvoittamaan kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

29 Yhdistynyt kuningaskunta vaatii unionin yleistä tuomioistuinta hylkäämään kanteen perusteettomana.

Oikeudellinen arviointi

– –

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä ja puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden loukkaamista

– –

Ensimmäinen osa, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä

– –

Toinen osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden loukkaamista

– –

– Kantajan mahdollisuus vedota puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteeseen

– –

– Riittävien perustelujen puuttuminen ja riittävien tietojen antamatta jättäminen kantajalle

– –

– Tiedoksiannon puuttuminen ennen kantajan nimen merkitsemistä luetteloihin ensimmäisen kerran

– –

– Muodollisen uudelleentarkastelun riittämättömyys, koska neuvoston edustajien ja kantajan välillä ei ole järjestetty kokousta eikä kantajaa ole kuultu

– –

Toinen kanneperuste, joka koskee ilmeistä arviointivirhettä

– –

Väite, joka koskee sitä, että neuvosto ei ole esittänyt näyttöä kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainituista liiketoimista

– –

Väite, joka koskee sitä, että kantajan nimen merkitsemistä luetteloihin ja niiden pysyttämistä luetteloissa koskevat edellytykset eivät täyty

– –

123 Asianosaisten esittämät väitteen huomioon ottaen on tutkittava, oliko, niin kuin neuvosto väittää, kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainittujen liiketoimien perusteella mahdollista merkitä kantajan nimi luetteloihin. Tästä on todettava, että koska kyseiset liiketoimet on toteutettu ”vuonna 2009”, ”pian [elokuun alun 2010] jälkeen”, ”elokuussa 2010” ja ”lokakuusta 2010 alkaen”, eli 27.–31.10.2010 toteutettuja liiketoimia lukuun ottamatta ennen kuin asetus N:o 961/2010 tuli voimaan 27.10.2010 sen 41 artiklan ensimmäisen alakohdan mukaan, on tutkittava yhtäältä, onko ennen 27.10.2010 toteutuneet liiketoimet toteutettu Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 423/2007 (EUVL L 103, s. 1) mukaisesti, ja toisaalta, onko kyseisen päivämäärän jälkeen toteutuneet liiketoimet toteutettu asetuksen N:o 961/2010 mukaisesti.

124 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin tulkitsee aluksi asetuksen N:o 423/2007 7–10 artiklaa, jonka soveltamisesta unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt osapuolille kirjallisia kysymyksiä, sekä asetuksen N:o 961/2010 16–19 ja 21 artiklaa voidakseen selvittää toimivaltaisen kansallisen viranomaisen, kuten nyt käsiteltävässä asiassa Bundesbankin, myöntämän luvan tai hyväksynnän oikeudellisen arvon. Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että asetuksen N:o 423/2007 7–10 artikla vastaavat pääasiallisesti asetuksen N:o 9691/2010 16–19 artiklaa ja että näin ollen niitä tarkastellaan yhdessä. Viimeksi mainitun asetuksen 21 artiklaan sisältyy lisäksi säännös, joka koskee erityisesti

varainsiirtoa iranilaisille yhteisöille tai iranilaisilta yhteisöiltä. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tutkii, onko nyt käsiteltävässä asiassa kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainitut liiketoimet toteutettu kyseisten säännösten mukaisesti, niin kuin kantaja väittää.

125 Asetuksen N:o 423/2007 7–10 artiklan sekä asetuksen N:o 961/2010 16–19 ja 21 artiklan tulkinnasta on muistutettava aluksi, että unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (asia 292/82, Merck, tuomio 17.11.1983, Kok., s. 3781, 12 kohta).

126 Ensinnäkin on todettava yhtäältä, että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään, että kaikki ensin mainitun asetuksen liitteessä IV ja jälkimmäisen asetuksen liitteessä V luetelluille henkilöille, yhteisöille ja elimille kuuluvat varat ja taloudelliset resurssit jäädytetään (jäljempänä varojen jäädyttämisen periaate).

127 Toisaalta asetuksen N:o 423/2007 8–10 artiklassa sekä asetuksen N:o 961/2010 17–19 artiklassa säädetään pääasiallisesti, että ”poiketen siitä, mitä” asetuksen N:o 423/2007 7 artiklassa ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklassa ”säädetään”, ”jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat sallia tiettyjen jäädytettyjen varojen tai taloudellisten resurssien vapauttamisen, jos [kyseisissä säännöksissä selostetut] ehdot täyttyvät”. Nämä ehdot koskevat pääasiallisesti yhtäältä varojen tai taloudellisten resurssien aiotun käyttötarkoituksen luonnetta ja toisaalta asetuksen N:o 423/2007 9 ja 10 artiklassa ja asetuksen N:o 961/2010 18 ja 19 artiklassa säädettyjen poikkeusten osalta sitä, että luvat on ilmoitettava etukäteen tapauksesta riippuen joko yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston pakotekomitealle tai muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Lisäksi asetuksen N:o 423/2007 9 ja 10 artiklassa samoin kuin asetuksen N:o 961/2010 18 ja 19 artiklassa täsmennetään, että ”jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat myöntää tarkoituksenmukaisiksi katsominsa ehdoin” kyseiset luvat. Nämä muotoilut antavat aiheen esittää seuraavat kaksi huomautusta.

128 Näistä säännöksistä seuraa siten ensinnäkin, että toimivaltaisille kansallisille viranomaisille on annettu valta hyväksyä tietyissä olosuhteissa ja poikkeuksena varojen jäädyttämistä koskevasta periaatteesta tiettyjen varojen vapauttaminen. Tätä tarkoitusta varten niiden on arvioitava kussakin tapauksessa erikseen kukin aiottu liiketoimi voidakseen selvittää, täyttyvätkö ne edellytykset, joiden nojalla ne voivat hyväksyä vapauttamisen. Kyseisten yhteisöjen on vastaavasti pyydettävä lupaa kullekin kyseisten säännösten soveltamisalaan kuuluvalle liiketoimelle. Näin ollen toimivaltaiset kansalliset viranomaiset eivät voi asetuksen N:o 423/2007 8–10 artiklan ja asetuksen N:o 961/2010 17–19 artiklan nojalla antaa yleistä hyväksyntää tietylle ryhmälle liiketoimia, joiden osalta kyseiset yhteisöt olisi näin ollen vapautettu pyytämästä lupia kussakin tapauksessa erikseen.

129 Toiseksi toisin kuin neuvosto väittää, tällainen lupa on osoitus siitä, että liiketoimi, jolle on myönnetty lupa, on laillinen tapauksesta riippuen joko asetuksen N:o 423/20007 tai asetuksen N:o 961/2010 nojalla. Näin ollen neuvosto voi vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka sen on näytettävä toteen, perustaa tulevaisuudessa toteutettavien rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen liiketoimiin, joille on myönnetty lupa tapauksesta riippuen asetuksen N:o 423/2007 8, 9 tai 10 artiklan tai asetuksen N:o 961/2010 17, 18 tai 19 artiklan nojalla. Sitä vastoin pelkkä yleinen hyväksyntä ei voi kussakin tapauksessa erikseen myönnetyn luvan puuttuessa sitoa neuvostoa.

130 Asetuksen N:o 423/2007 8–10 artiklan ja asetuksen N:o 961/2010 17–19 artiklan asiayhteys ja erityisesti näiden asetusten systematiikka tukevat tätä sanamuotoon perustuvaa analyysia. Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 423/2007 8–10 artiklan ja asetuksen N:o 961/2010 17–19 artiklan sijainti näissä asetuksissa, voidaan todeta, että niillä lievennetään niitä edeltävissä säännöksissä eli asetuksen N:o 423/2007 7 artiklassa ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklassa säädettyä varojen jäädyttämisen periaatetta.

131 Kyseinen sanamuotoon ja asiayhteyteen perustuva tulkinta on yhteensopiva asetuksilla N:o 423/2007 ja N:o 961/2010 tavoitellun päämäärän eli ydinaseiden levittämisen estämisen ja yleisemmin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämisen kanssa, kun otetaan huomioon ydinaseiden levittämisestä aiheutuvan vaaran vakavuus.

132 Toiseksi liiketoimista, jotka toteutetaan nimeämättömien yhteisöjen välityksellä tarkoituksena suorittaa maksuja tai, kuten kolmatta tapaa koskevan menettelyn yhteydessä, maksaa nimettyjen yhteisöjen velkoja (jäljempänä nimeämättömien yhteisöjen välityksellä toteutetut liiketoimet), on todettava, että asetukseen N:o 423/2007 tai asetukseen N:o 961/2010 ei sisälly nimenomaista säännöstä, jonka nojalla tällaiset liiketoimet olisi hyväksyttävä.

133 Asetuksen N:o 423/2007 ja asetuksen N:o 961/2010 säännöksistä, yleisestä rakenteesta ja niillä tavoitellusta päämäärästä käy kuitenkin ilmi, että nimeämättömän yhteisön välityksellä toteutetut liiketoimet eivät ole automaattisesti laillisia ja että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan tehokkaan vaikutuksen takaamiseksi kyseisten yhteisöjen on varmistuttava tällaisten toimien laillisuudesta pyytämällä tarvittaessa toimivaltaisilta kansallisilta viranomaisilta lupia.

134 Ensinnäkin näet asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdan ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdan mukaan on niin, että tietoinen ja tarkoituksellinen osallistuminen toimintaan, jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena on 1–3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden kiertäminen, on kiellettyä. Näiden kieltojen rikkominen riittää sellaisenaan itsenäiseksi perusteeksi määrätä asetuksen N:o 423/2007 16 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 961/2010 37 artiklan 1 kohdan mukaisesti seuraamuksia, myös rikosoikeudellisia, jotka perustuvat sovellettavaan kansalliseen lakiin (ks. vastaavasti asia C-72/11, Afrasiabi ym., tuomio 21.12.2011, Kok., s. I-14285, 34 ja 35 kohta).

135 Lisäksi kun unionin lainsäätäjä mainitsee asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdassa toiminnat, joiden suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena on muun muassa kyseisten säännösten 1–3 kohdassa tarkoitettujen kieltojen kiertäminen, lainsäätäjä viittaa toimintoihin, joiden tarkoituksena tai tuloksena on välttää kyseisen kiellon soveltaminen toimintojen harjoittajaan (ks. vastaavasti edellä 134 kohdassa mainittu asia Afrasiabi ym., tuomion 60 kohta). Asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut kumulatiiviset edellytykset, jotka koskevat tietoisuutta ja tahtoa, täyttyvät, kun kyseisissä säännöksissä tarkoitettuun toimintaan osallistuva henkilö pyrkii tahallaan aiheuttamaan sen, että hänen toimiensa tavoitteena tai seurauksena on suoraan tai välillisesti kiertäminen. Ne täyttyvät myös silloin, kun kyseinen henkilö pitää mahdollisena, että hänen osallistumisellaan kyseisenlaiseen toimintaan on tällainen tavoite tai seuraus, ja hyväksyy tämän mahdollisuuden (ks. vastaavasti edellä 134 kohdassa mainittu asia Afrasiabi ym., tuomion 67 kohta).

136 Näin ollen nimeämättömän yhteisön välityksellä toteutetuilla liiketoimilla saatetaan rikkoa asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa ja asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdassa asetettua kieltoa, kun niiden avulla on tarkoitus toteuttaa nimettyä yhteisöä koskevia rahoitustoimia ja kun tällaiseen toimeen osallistuvat yhteisöt pyrkivät todella toteuttamaan tämän tarkoituksen tai tietävät, että niiden osallistumisella kyseisenlaiseen toimintaan voi olla tällainen tavoite tai seuraus, ja hyväksyvät tämän mahdollisuuden. Tällaisissa olosuhteissa on yhteisön, joka vetoaa siihen, että sen toteuttamat toimet ovat asetuksen N:o 423/2007 tai asetuksen N:o 961/2010 mukaisia, tehtävänä osoittaa, että tapauksesta riippuen asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa tai asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdassa säädetyt kieltoa koskevat edellytykset eivät täyty.

137 Toisaalta on huomautettava, että asetuksen N:o 961/2010 21 artiklassa, jota vastaavaa säännöstä ei ole asetuksessa N:o 423/2007, säädetään erityisiä sääntöjä, jotka koskevat varainsiirtoja iranilaiselle henkilölle, yhteisölle tai elimelle tai iranilaiselta henkilöltä, yhteisöltä tai elimeltä. Erityisesti on huomattava, että kyseisessä säännöksessä asetetaan velvollisuus hankkia toimivaltaisilta kansallisilta viranomaisilta ennakkolupa kaikille muille kuin 1 artiklan a alakohdassa tarkoitetuille siirroille, joiden

määrä on vähintään 40 000 euroa. Tällainen lupa myönnetään asetuksen N:o 961/2010 21 artiklan 4 kohdan mukaan, jollei varainsiirto, johon haetaan lupaa, edistä kyseisessä säännöksessä mainittuja toimintoja. Sitä vastoin alle 40 000 euron suuruiset varainsiirrot eivät edellytä ennakkolupaa, mutta niistä on ilmoitettava, jos niiden määrä on yli 10 000 euroa.

138 Asetuksen N:o 961/2010 21 artiklan a contrario -tulkinnasta seuraa, että varainsiirrot iranilaiselle henkilölle, yhteisölle tai elimelle tai iranilaiselta henkilöltä, yhteisöltä tai elimeltä, mukaan luettuna, kuten käy ilmi kyseisen asetuksen 1 artiklan m kohdasta, nimeämättömät iranilaiset henkilöt, yhteisöt tai elimet, voidaan pääsääntöisesti toteuttaa, mikäli kyseisessä 21 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Näin ollen asetuksen N:o 961/2010 21 artiklalla lievennetään asetuksen N:o 961/2010 16 artiklassa säädettyä varojen jäädyttämisen periaatetta, koska kuten kyseisen asetuksen 1 artiklan i alakohdasta käy ilmi, varojen jäädyttämisellä tarkoitetaan toimia, joilla estetään muun muassa kaikki sellainen varojen siirtäminen, joka muuttaisi niiden suuruutta, määrää, sijaintia, omistusta, hallintaa, luonnetta tai käyttötarkoitusta.

139 Koska kuitenkin, kuten edellisestä kohdasta käy ilmi, asetuksen N:o 961/2010 21 artiklalla lievennetään asetuksen N:o 961/2010 16 artiklassa säädettyä periaatetta, on katsottava, että kyseistä asetuksen N:o 961/2010 21 artiklaa on tulkittava yhteensopivasti saman asetuksen 16 artiklan 4 kohdan kanssa. Viimeksi mainitussa säännöksessä kielletään saman säännöksen 1–3 kohdassa tarkoitettujen toimien tietoinen ja tarkoituksellinen kiertäminen. Näin ollen varainsiirtojen, jotka voidaan toteuttaa 21 artiklan nojalla, seurauksena ei saa olla, että niillä mahdollistetaan asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdassa säädetyn kiellon kiertäminen.

140 Toiseksi on muistutettava, että kantajan kaltaisten luotto- ja rahoituslaitosten osalta asetuksen N:o 423/2007 11 a artiklan 1 kohdan a alakohdassa, sellaisena kuin se on lisätty kyseiseen asetukseen asetuksen N:o 423/2007 muuttamisesta 10.11.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1110/2008 (EUVL L 300, s. 1) 1 artiklan h alakohdalla, velvoitetaan kyseiset asetuksen N:o 423/2007 18 artiklan soveltamisalaan kuuluvat laitokset ”tarkkailemaan jatkuvasti tilitapahtumia” suhteissaan kyseisen 11 a artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen luotto- ja rahoituslaitosten, joita ovat muun muassa luotto- ja rahoituslaitokset, joiden kotipaikka on Iranissa, kanssa. Asetuksen N:o 423/2007 18 artiklan mukaan kyseistä asetusta sovelletaan muun muassa oikeushenkilöön, yhteisöön tai elimeen, joka on perustettu tai muodostettu jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, kuten kantaja, sekä oikeushenkilöön, yhteisöön tai elimeen siltä osin kuin sen harjoittama liiketoiminta tapahtuu kokonaan tai osittain yhteisön alueella. Asetuksen N:o 961/2010 23 artiklan 1 kohdan a alakohdassa asetetaan samanlainen velvollisuus tarkkailla tilitapahtumia kyseisen asetuksen 39 artiklan soveltamisalaan kuuluvien luotto- ja rahoituslaitosten osalta.

141 Näin ollen asetuksen N:o 423/2007 7–10 artiklan ja asetuksen N:o 961/2010 16–19 ja 21 artiklan säännösten, niitä yhdessä luettuina, tehokas vaikutus vaarantuisi, jos nimeämätön yhteisö voisi vapaasti toteuttaa liiketoimia nimeämättömän yhteisön välityksellä voidakseen maksaa nimetyn yhteisön velkoja tai suorittaa maksuja nimetyn yhteisön lukuun. Tästä seuraa, että nimeämättömän yhteisön on aina varmistuttava tällaisten liiketoimien laillisuudesta pyytämällä tarvittaessa toimivaltaisilta kansallisilta viranomaisilta lupia.

142 Tämän jälkeen on tutkittava asetuksen N:o 423/2007 ja asetuksen N:o 961/2010 edellä selostetun tulkinnan perusteella, olivatko nyt käsiteltävässä asiassa kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainitut liiketoimet laillisia.

143 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kantaja väittää, voidakseen osoittaa, että kaikki sen toteuttamat liiketoimet olivat laillisia, että niille oli joko myönnetty Bundesbankin lupa tai ne eivät kuuluneet rajoittavien toimenpiteiden soveltamisalaan tai ne oli toteutettu Bundesbankin hyväksymän menettelyn eli kolmatta tapaa koskevan menettelyn mukaisesti.

144 Unionin yleinen tuomioistuin tutkii ensin liiketoimet, joiden väitetään kuuluvan rajoittavien toimenpiteiden soveltamisalan ulkopuolelle, sitten liiketoimet, joiden osalta on väitetty, että niille on myönnetty lupa, ja lopuksi liiketoimet, joiden osalta on väitetty, että ne oli toteutettu kolmatta tapaa koskevan menettelyn mukaisesti.

145 Ensinnäkin liiketoimista, joiden väitetään kuuluvan rajoittavien toimenpiteiden soveltamisalan ulkopuolelle, on todettava, että yhtäältä kantaja tyytyy väittämään, että sen tietyt liiketoimet kuuluivat kyseisen soveltamisalan ulkopuolelle, tukematta tältä osin muutoin perustelujaan, jotka koskevat liiketoimia, joille on myönnetty lupa tai jotka on hyväksytty. Näissä olosuhteissa tämä väite on jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan säännösten nojalla.

146 Toisaalta kantaja on täsmentänyt istunnossa, että se, että Bundesbank oli hyväksynyt kolmatta tapaa koskevan menettelyn, perustui siihen näkemykseen, että tämän menettelyn mukaisesti toteutetut liiketoimet eivät kuuluneet tapauksesta riippuen asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan tai asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan soveltamisalaan. Näissä olosuhteissa tämä väite on tutkittava samalla kun tutkitaan liiketoimet, joiden osalta on väitetty, että niille on myönnetty lupa ja että ne on hyväksytty kyseisen menettelyn mukaisesti.

147 Toiseksi kantaja toteaa liiketoimista, joiden osalta se väittää, että niille on myönnetty Bundesbankin hyväksyntä, että nämä liiketoimet oli tarvittaessa hyväksytty tapauksesta riippuen asetuksen N:o 961/2010 18 tai 21 artiklan nojalla. Se toteaa lisäksi vastauksessaan unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen, että ennen asetuksen N:o 961/2010 voimaantuloa se on aina pyytänyt lupia asetuksen N:o 423/2007 8–10 artiklan mukaisesti, kun tämä oli tarpeen. Voidakseen osoittaa, että sen liiketoimet todella olivat laillisia, kantaja tyytyy kuitenkin esittämään kannekirjelmän liitteessä yhtäältä luettelon sellaisista liiketoimista, joiden osalta se väittää, että ne on hyväksytty asetuksen N:o 961/2010 18 artiklan perusteella, jotka on toteutettu 2.9.2010 ja 21.7.2011 välisenä aikana ja joissa olivat mukana Bank Mellat, Bank Sepah, Bank Saderat Iran ja Bank Saderat Plc (Bank Saderat London), Future Bank sekä Postbank of Iran. Toisaalta se esittää kymmenen ”esimerkkiä” luvista, jotka on myönnetty asetuksen N:o 961/2010 21 artiklan 4 kohdan perusteella 7. ja 24.1.2011, 3.2.2011, 23.3.2011, 13. ja 19.5.2011 sekä 16.6.2011 ja jotka koskevat kolmatta tapaa koskevan menettelyn mukaisesti toteutettuja liiketoimia, joiden osalta tällainen lupa oli tarpeen.

148 Kantaja ei voi kuitenkaan kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainittujen, ennen 2.9.2010 toteutettujen liiketoimien osalta pätevästi väittää, että edellytykset sen nimen merkitsemiseksi luetteloihin vuosina 2009 ja 2010 toteutettujen liiketoimien perusteella eivät täyttyneet sillä perusteella, että liiketoimille, jotka se oli toteuttanut 2.9.2010 ja 21.7.2011 välisenä aikana, oli myönnetty lupa. Näin ollen tämä väite on hylättävä tehottomana siltä osin kuin se koskee kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainittuja, ennen 2.9.2010 toteutettuja liiketoimia.

149 Toiseksi 2.9.2010 lukien toteutettujen liiketoimien osalta on katsottava, että edellä 147 kohdassa mainitut esimerkit luvista ovat riittämättömiä tukemaan kantajan väitettä, jonka mukaan kaikki sen 2.9.2010 jälkeen toteuttamat, kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainitut liiketoimet olivat laillisia. Näin ollen tämä väite on hylättävä perusteettomana siltä osin kuin se koskee kyseisiä liiketoimia.

150 Kolmanneksi kantaja on todennut istunnossa liiketoimista, joiden osalta se väittää, että ne oli toteutettu Bundesbankin hyväksymän, kolmatta tapaa koskevan menettelyn mukaisesti, että Bundesbankin mukaan ne eivät kuuluneet tapauksesta riippuen asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan tai asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan soveltamisalaan. Lisäksi kantaja väittää, että se on asetuksen N:o 961/2010 antamisesta lukien aina pyytänyt lupia kyseisen asetuksen 21 artiklan mukaisesti, kun tällainen lupa oli tarpeen. Tässä yhteydessä viimeksi mainittu väite on hylättävä edellä 145 kohdassa selostetuista syistä, ja lisäksi on todettava, että edellä 135–139 kohdassa selostetuista syistä liiketoimet, joiden osalta on väitetty, että ne on toteutettu kolmatta tapaa koskevan menettelyn mukaisesti, ovat luonteeltaan sellaisia, että niillä rikotaan asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa ja asetuksen

N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdassa säädettyä kieltoa. Näiden liiketoimien tavoitteena oli näet kanteessa esitetyn määritelmän mukaisesti toteuttaa nimettyjä yhteisöjä koskevia rahoitustoimia, koska niiden avulla oli tarkoitus mahdollistaa muun muassa nimettyjen iranilaisten pankkien aikaisempien velvoitteiden täyttäminen. Kantaja oli tietoinen sekä Iraniin kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden järjestelmästä että myös siitä, että kolmatta tapaa koskeva menettely mahdollisti varojen jäädyttämisen periaatteesta huolimatta nimettyjä pankkeja koskevien liiketoimien toteuttamisen.

151 Näin ollen se, että finanssilaitos toteuttaa liiketoimia kolmatta tapaa koskevan menettelyn mukaisesti, on pääsääntöisesti omiaan oikeuttamaan rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen, paitsi jos toimivaltainen kansallinen viranomainen on hyväksynyt kyseiset toimenpiteet tapauksen mukaan joko asetuksen N:o 423/2007 tai asetuksen N:o 961/2010 nojalla, ja kuuluu, toisin kuin kantaja on väittänyt istunnossa, tapauksen mukaan joko asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan tai asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan soveltamisalaan.

152 Kantaja väittää kuitenkin, että nämä liiketoimet olivat laillisia. Voidakseen osoittaa niiden laillisuuden se esittää kannekirjelmän liitteessä muun muassa seuraavia asiakirjoja:

— Bundesbankin kantajalle lähettämät, 19.4.2007 ja 1.7.2008 päivätyt kaksi sähköpostia, joihin sisältyvät tiedot vahvistetaan useissa kirjeissä ja sähköposteissa, joita Bank Saderat on lähettänyt samana ajankohtana kantajalle, kantaja Bundesbankille ja Bundesbank Bank Saderatille, sekä kantajan edustajien laatimissa muistioissa puhelinkeskusteluista, jotka on käyty samana ajankohtana yhtä vuonna 2011 käytyä keskustelua lukuun ottamatta

— Österreichische Nationalbankin (Itävallan keskuspankki) Wirtschaftskammer Österreichille (Itävallan kauppakamari) osoittamat kolme kirjettä, joista yksi on päiväämätön ja kaksi muuta päivätty 27.6.2008 ja 6.8.2010 ja joissa selostetaan 13.6.2007 pidetyn ulkosuhteita ja pakotteita (Relex/sanctions) koskevan kokouksen tuloksia, Österreichische Nationalbankin juridinen näkemys rahoitustoimista sekä päätöksestä 2010/413 johtuvat uudet lupavaatimukset

— kolme tarkastuskertomusta, joista Bundesbankin edustajat ovat laatineet kaksi eli 16.12.2010 ja 30.5.2011 päivätyt kertomukset ja konsulttiyhtiö 23.12.2010 päivätyn kolmannen kertomuksen (jäljempänä 23.12.2010 laadittu tarkastuskertomus).

153 Aluksi on huomautettava, että on totta, että Bundesbankin sähköposteissa mainitaan, että ”kahden nimeämättömän yhteisön pankkitilien välillä [saattoi] olla varainsiirtoja myös, jos ne [toteutettiin] tarkoituksena maksaa nimetyn yhteisön velkoja”. Toisaalta Bundesbankin 24.5.2007 päivätystä sähköpostista käy ilmi, että 18.4.2007 päivätty pyyntö saada lupa vastaanottaa maksuja Bank Sepahilta oli ”tarpeeton”.

154 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että kussakin tapauksessa erikseen myönnettyjen lupien puuttuessa nämä sähköpostit, vahvistussähköpostit ja puhelinkeskusteluista laaditut muistiot eivät riitä osoittamaan kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainittujen liiketoimien laillisuutta asetuksen N:o 423/2007 ja asetuksen N:o 961/2010 nojalla, kun otetaan huomioon edellä 136–139 kohdassa esitetyt huomiot. Yhtäältä näet yleinen hyväksyntä, jossa ei tehdä eroa tiettyjen liiketoimien ja kyseisten nimettyjen yhteisöjen välillä, on riittämätön. Toisaalta kyseiset sähköpostit, kirjeenvaihto ja puhelut on toteutettu tapauksen mukaan yhtä tai kahta vuotta ennen kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainittuja liiketoimia, lukuun ottamatta yhtä puhelua, joka on tehty sen jälkeen, kun kantajan nimi oli merkitty luetteloihin. Kun otetaan huomioon edellä 138 kohdassa selostettu tarkkailuvelvollisuus, kohtuullisen huolellisen finanssilaitoksen olisi pitänyt pyytää lisää tietoja myönnetystä ”hyväksynnästä”.

155 Toiseksi Österreichische Nationalbankin kirjeistä riittää, kun todetaan, että kyseinen viranomainen ei ole asetuksessa N:o 423/2007 ja asetuksessa N:o 961/2010 tarkoitettu Saksan toimivaltainen kansallinen viranomainen. Kantaja on kuitenkin sijoittautunut Saksaan.

156 Kolmanneksi, toisin kuin kantaja väittää, edellä 152 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitetuista tarkastuskertomuksista ei käy ilmi, että se noudatti joka tapauksessa rajoittavia toimenpiteitä koskevia vaatimuksia. Päinvastoin sen lisäksi, että Bundesbankin laatimissa kahdessa tarkastuskertomuksessa ja 23.12.2010 laaditussa tarkastuskertomuksessa ei analysoida tyhjentävästi kantajan toteuttamia maksutapahtumia vaan nämä kertomukset perustuvat otokseen, 23.12.2010 laaditussa tarkastuskertomuksessa todetaan nimenomaisesti, että kolmatta tapaa koskevan menettelyn yhteydessä vuonna 2010 toteutetut liiketoimet saattoivat olla omiaan vaarantamaan Euroopan unionin pakotepolitiikan tavoitteet.

157 Edellä esitetystä seuraa, että toisin kuin kantaja väittää, kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainitut liiketoimet eivät ole kussakin tapauksessa erikseen myönnettyjen lupien puuttuessa laillisia tapauksesta riippuen joko asetuksen N:o 423/2007 tai asetuksen N:o 961/2010 nojalla, joten edellä 129 ja 139 kohdassa esitetyt seikat huomioon ottaen neuvosto saattoi pätevästi perustaa kantajaan kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen näihin liiketoimiin.

– –

Väite, joka koskee merkinnän tekemistä koskevan ehdotuksen ja merkinnän uudelleenkäsittelyn arviointia

– –

Kolmas kanneperuste, joka koskee luottamuksensuojan periaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen ja hyvää hallintoa koskevan oikeuden loukkaamista

– –

Päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan b alakohdan, asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan lainvastaisuutta koskeva väite

– –

Neljäs kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen, omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden loukkaamista

– –

23.5.2011 annettujen toimien kumoamisen ajalliset vaikutukset

– –

Oikeudenkäyntikulut

– –

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 961/2010 täytäntöönpanosta 23.5.2011 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 503/2011 ja Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 23.5.2011 annettu neuvoston päätös 2011/299/YUTP kumotaan Europäisch-Iranische Handelsbank AG:tä koskevilta osin.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Europäisch-Iranische Handelsbank vastaa kolmesta viidesosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan kolme viidesosaa Euroopan unionin neuvoston oikeudenkäyntikuluista.

4) Neuvosto vastaa kahdesta viidesosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan kaksi viidesosaa Europäisch-Iranische Handelsbankin oikeudenkäyntikuluista.

5) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ja Euroopan komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä syyskuuta 2013.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta 2

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset 2

Oikeudellinen arviointi 3

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä ja puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden loukkaamista 3

Ensimmäinen osa, joka koskee perusteluvelvollisuuden rikkomista 3

Toinen osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden loukkaamista 3

– Kantajan mahdollisuus vedota puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatteeseen 4

– Riittävien perustelujen puuttuminen ja riittävien tietojen antamatta jättäminen kantajalle 4

– Tiedoksiannon puuttuminen ennen kantajan nimen merkitsemistä luetteloihin ensimmäisen kerran 4

– Muodollisen uudelleentarkastelun riittämättömyys, koska neuvoston edustajien ja kantajan välillä ei ole järjestetty kokousta eikä kantajaa ole kuultu 4

Toinen kanneperuste, joka koskee ilmeistä arviointivirhettä 4

Väite, joka koskee sitä, että neuvosto ei ole esittänyt näyttöä kanteen kohteena olevien toimien perusteluissa mainituista liiketoimista 4

Väite, joka koskee sitä, että kantajan nimen merkitsemistä luetteloihin ja niiden pysyttämistä luetteloissa koskevat edellytykset eivät täyty 4

Väite, joka koskee merkinnän tekemistä koskevan ehdotuksen ja merkinnän uudelleenkäsittelyn arviointia 10

Kolmas kanneperuste, joka koskee luottamuksensuojan periaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen ja hyvää hallintoa koskevan oikeuden loukkaamista 10

Päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan b alakohdan, asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan lainvastaisuutta koskeva väite 10

Neljäs kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen, omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden loukkaamista 10

23.5.2011 annettujen toimien kumoamisen ajalliset vaikutukset 10

Oikeudenkäyntikulut 10